

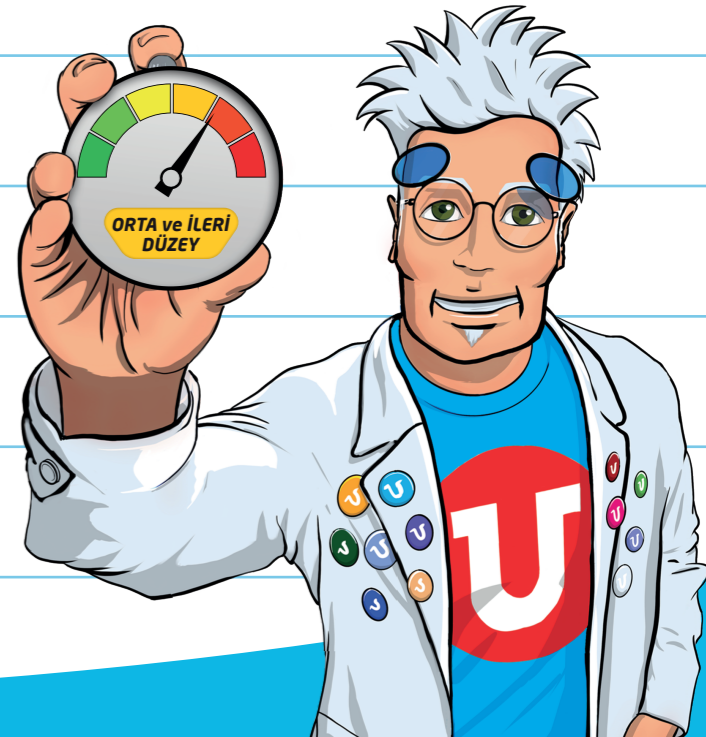
9. Sınıf Orta ve İleri Düzey Edebiyat Soru Bankası

Okuma

(Manzume ve Şiir Ayrımı, Şiirde Konu
ve Tema, Şiir Türleri)

FATMA GÜL ÖRS

MANZUME VE ŐİR AYRIMI

Manzume ve Őir Ayrımı

Őirde Konu ve Tema

Őir Tűrleri

MANZUME VE ŐİR AYRIMI

- Dilde biri nazım (Őir), diğeri nesir (düz yazı) olmak üzere iki anlatım yolu vardır.
- Manzum, "nazımla yazılmış, Őir biçiminde" anlamındadır. Manzum eser dendiğinde, nazımla yazılmış eser anlaşılır. Nazım yoluyla yazılmış esere manzume denir.
- Buna göre her Őir nazımdır ama her nazım Őir değildir.
- Çünkü bir sözün Őir sayılabilmesi için nazımla yazılması yetmez. Manzumelerin sanat değeri taşıyanlarına "Őir" denir.
- Günümüzde manzume sözcüğü, nazımla yazılmış ancak imge ve sanat değeri taşımayan dil ürünleri için kullanılmaktadır.

Manzume ile Şiir Arasındaki Farklar:

MANZUME

Olay örgüsü vardır.
Öğretici özellik taşır.
Anlatma ve gösterme ön plandadır.
Gerçek anlam yönünden zengindir.
Söyleyiş güzelliği, sanat kaygısı yoktur.
Estetik boyutu olmayan nazım parçalarıdır.
Anlatılanlar düzyazıyla ifade edilebilir.
Edebî sanatlara fazla yer verilmez.

ŞİİR

Olay yoktur, duygu ve çağrışım vardır.
Öğretici yönü değil, sanat değeri ön plandadır.
Bireysellik, duygu ve çağrışım ön plandadır.
Mecaz anlam yönünden zengindir. Çok anlamlılık esastır.
Sanat kaygısı vardır; imge ve çağrışım önemlidir.
Estetik boyutu ön plandadır.
Düzyazıya çevrildiğinde anlam kaybı çok olur.
Edebî sanatlar geniş yer tutar.

Örnek:

MANZUME

HORUZ İLE TİLKİ

Görmüş geçirmiş, anasının gözü bir horoz
Tünemiş bir ağacın dalına.

Kurnaz tilki, sesini yumuşatarak, ona

Dedi ki: "Kardeşçiğim, artık dostuz;

Barış oldu hayvanlar arasında.

Müjde getirdim sana, in de bir öpüşelim;

Ama Allah aşkına oyalanma;

Çünkü bilirsin ya, başımdan aşkım işlerim.

Oysaki siz serbestsiniz daima,

İşleri düşünemeyebilirsiniz;

Hem artık size yardım da ederiz.

Örnek:

ŞiiR

SERENAD

Yeşil pencereden bir gül at bana,
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak
Ben aşkımla bahar getirdim sana;
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana.

...

(Ahmet Muhip Dıranas)

Hatırlatma

Tema: Şiirde dile getirilen duygu, düşünce ve hayale tema denir. Şiir bir düşünce yazısı olmadığı için "tema" sözcüğüyle daha çok esrede dile getirilen duygu ve hayal kastetilmektedir.

AÇSAM RÜZGÂRA

Ne hoş, ey güzel Tanrım, ne hoş
Mavilerde sefer etmek!
Bir sahilden çözüüp gitmek
Düşünceler gibi başıboş.
Açsam rüzgara yelkenimi;
Dolaşsam ben de deniz deniz
Ve bir sabah vakti, kimsesiz
Bir limanda bulsam kendimi.

(Orhan Veli Kanık)

ŞİİR TÜRLERİ

Lirik Şiir: Aşk, tabiat, özlem, gurbet, vatan, din, ölüm gibi konularda duyguların dile getirildiği, coşkulu bir anlatımın kullanıldığı şiiirlerdir.

Örnek:

KARADUT

Karadutum, çatal karam, çingenem
Nar tanem, nur tanem, bir tanem
Ağaç isem dalımsın salkım saçak
Petek isem balımsın ağulum
Günahımsın, vebalimsin.

... (Bedri Rahmi Eyüboğlu)

Epik Şiir: Savaş ve kahramanlık konularını coşkulu bir anlatımla işleyen şiirlerdir.
Destanlar epik şiir türündedir.

Örnek:

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın,
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın,
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda,
Gördüğün bu tepeler, Anadolu'nda,
İstiklal uğrunda, namus yolunda,
Can veren Mehmed'in yattığı yerdir

...

(Necmettin Halil Onan)

Satirik Şiir: Kişilerin ve toplumun aksayan yönlerini eleştirel şekilde ele alan şiirlerdir. Kişi, olay ya da durumlar; iğneleyici sözlerle, alaylı ifadelerle eleştirilir. Satirik şiir; halk edebiyatında taşlama, divan edebiyatında hicviye (hiciv), Batı etkisindeki Türk edebiyatında ise yergi adını almıştır.

Örnek:

Âlemde bir devir dönüyor amma
Devr-i İngiliz mi Frenk mi bilmem
Halli kolay değil, pek güç muamma
Zâlim zulmü göğe direk mi bilmem
... (Âşık Seyrani)

Didaktik Şiir: Bir düşünceyi aktarmak veya belli bir konuda öğüt, bilgi, ders vermek amacıyla öğretici nitelikte yazılan şiir türüdür.

Örnek:

Kulak ver sözüme, dinle vatandaş
Uyma lâklak edip gülüşenlere.
Seni meşgul eder, işinden eğler,
Karışır tembel perişanlara.

Adım at ileri, geriye bakma,
Bir sağlam iş tut da elden bırakma,
Saçma sapan sözler hep delip takma
Allah'ın yardımı çalışanlara.

(Âşık Veysel)

Pastoral Şiir: Tabiat güzelliklerini, kır ve çoban hayatını anlatan şiir türüdür.

Örnek:

BİNGÖL ÇOBANLARI

Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum.

Bu dağların en eski âşinasıdır soyum,

Bekçileri gibiyiz ebenced buraların.

Bu تنها derelerin, bu vahşi kayaların

Görmediği gün yoktur sürü peşinde bizi,

Her gün aynı pınardan doldurur destimizi

Kırlara açılırız çingiraklarımızla...

...

(Kemalettin Kamu)

